

УДК 351.746.1

Володимир Васильович ЛЕМЕШКО.

старший викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНИХ ФОРМ ОПЕРАТИВНО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПО ВИКОНАННЮ ЗАВДАНЬ ПРИКОРДОННИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ

Зважаючи на актуальну проблематику, що існує сьогодні на державному кордоні, а саме наявність різких змін в обстановці під час виконання завдань з охорони та оборони державного кордону, у статті запропоновані форми оперативно-бойової діяльності, а саме: прикордонна служба; оперативно-розшукова діяльність; спеціальні заходи; участь у спеціальній (прикордонній) операції; бій.

Ключові слова: оперативно-бойова діяльність, прикордонні підрозділи швидкого реагування, охорона та оборона державного кордону.

Постановка проблем у загальному вигляді. Створення прикордонних підрозділів швидкого реагування (нового, сучасного формату, на теперішній час: прикордонні комендатури швидкого реагування, оперативно-бойові прикордонні комендатури) спонукала ситуація, яка виникла та на даний момент існує на сході України [1]. Разом з цим існуючий конфлікт може знаходитись в діапазоні, як від повномасштабних бойових дій, так і до повного його зникнення. Необхідно

також розглядати використання вищезазначених підрозділів на інших ділянках державного кордону (придністровський сегмент, протидія протиправній діяльності на західному кордоні, протидія незаконному видобуванню бурштину та інших завдань, які покладаються на Державну прикордонну службу України).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення проблеми. Інформаційною основою для обґрунтування доцільних форм оперативно-бойової діяльності по виконанню завдань, що покладені на прикордонні підрозділи швидкого реагування (реалізація функцій правоохоронного, спеціального та оборонного характеру) є існуючий теоретичний доробок, результати відомчої аналітичної діяльності та досвід виконання завдань підрозділами Державної прикордонної служби України на східній ділянці державного кордону [1-3].

Разом з тим питання пов'язані з формами оперативно-службовою (оперативно-бойовою) діяльністю прикордонних підрозділів в умовах виконання завдань пов'язаних з обстановкою, що характеризує загострення військово-політичної ситуації на державному кордоні не розглядалися, а існуючі [2, 3], розроблені для умов охорони та захисту державного кордону в часи СРСР.

Метою статті є необхідність розробки та обґрунтування форм оперативно-бойової діяльності прикордонних підрозділів швидкого реагування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прикордонні підрозділи швидкого реагування - це структурні підрозділи органу охорони державного кордону, які є бойовим резервом Голови Державної прикордонної служби України та призначені для охорони і захисту державного кордону на загрозливих напрямках та посилення прикордонних загонів у разі різкої зміни обстановки [4].

Виходячи з цього пропонується розглядати багатфункціональність завдань, які будуть покладені на прикордонні підрозділи швидкого реагування, а це завдання пов'язані з виконанням функцій правоохоронного, спеціального та оборонного характеру.

Завданнями прикордонних підрозділів швидкого реагування під час виконання функцій правоохоронного характеру можуть бути [5, 6, 7]:

охорона державного кордону в межах ділянки відповідальності;
здійснення прикордонного контролю і пропуску в установленому порядку осіб, транспортних засобів та вантажів у разі наявності належно оформлених документів, після проходження ними митного та, за потреби, інших видів контролю;

реєстрація іноземців, осіб без громадянства, які в установленому порядку прибувають в Україну, та їх паспортних документів у пунктах пропуску;

протидія незаконній міграції, торгівлі людьми, а також незаконному переміщенню зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боєприпасів, вибухових отруйних, радіоактивних речовин та матеріалів, заборонених до переміщення через державний кордон;

здійснення оперативно-розшукової діяльності;

запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, їх виявлення, припинення, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення згідно із законами;

участь у взаємодії з підрозділами правоохоронних органів у здійсненні заходів, спрямованих на боротьбу з тероризмом, локалізації нестандартних (кризових) ситуацій, забезпеченні внутрішньої та власної безпеки;

виявлення причин та умов, що призводять до правопорушень, вжиття в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення;

здійснення самостійно або у взаємодії з підрозділами органів внутрішніх справ і Служби безпеки України в межах контрольованих прикордонних районів контролю за дотриманням іноземцями та особами без громадянства, а також біженцями та особами, яким надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території;

запобігання та недопущення перетинання державного кордону особами, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Украї-

ну або яких тимчасово обмежено у праві виїзду з України, в тому числі згідно з дорученнями правоохоронних органів;

розшук у пунктах пропуску за наявними базами даних осіб, які переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінальних покарань, виконання в установленому порядку інших доручень правоохоронних органів;

здійснення контролю за режимом державного кордону, дотриманням прикордонного режиму та режиму в пунктах пропуску;

взаємодія та участь у заходах прикордонно-представницької роботи під час охорони державного кордону з підрозділами охорони кордону відповідних органів іноземних держав у порядку, який установлюється міжнародними договорами;

здійснення самостійно або разом з посадовими особами, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування контролю у районах несення служби за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля;

забезпечення вимог законодавства з охорони державної таємниці під час взаємообміну інформацією в інтересах охорони державного кордону з підрозділами взаємодійних органів;

інформування працівників відповідних державних органів та громадян про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха та інші надзвичайні події на державному кордоні, у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах;

координація діяльності підрозділів державних органів, що здійснюють різні види контролю під час перетинання державного кордону або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску;

організація і проведення, відповідно до нормативно-правових актів України та розпорядчих актів Адміністрації Держприкордонслужби, роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону та місцевими жителями в контрольованих прикордонних районах.

Завданнями прикордонних підрозділів швидкого реагування під час виконання функцій спеціального та оборонного характеру можуть бути [4]:

- посилення охорони і захисту визначеної ділянки відповідальності;
- локалізація кризових ситуацій на кордоні;
- припинення збройних конфліктів та інших провокацій;
- участь у виконання заходів територіальної оборони;
- участь у боротьбі з ДРГ;

участь у межах компетенції у боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю у взаємодії з органами СБУ та МВС.

підтримка органів, підрозділів охорони державного кордону, дій екіпажів кораблів та катерів Морської охорони: під час виконання ними функцій Державної прикордонної служби України в повсякденних умовах та у разі ускладнення обстановки; в умовах можливого виникнення нетипових (конфліктних) ситуацій як у пунктах пропуску через державний кордон, так і за їх межами, а також під час участі у спільних операціях щодо припинення збройних конфліктів та інших провокацій і відбиття вторгнення на територію України збройних сил іншої держави або групи держав; під час участі у заходах, що пов'язані з державною охороною вищих посадових осіб, особистою охороною (фізичним захистом) військовослужбовців і працівників Державної прикордонної служби України, а також їхніх близьких родичів, проведенням антитерористичних операцій на території пунктів пропуску через державний кордон, інших об'єктів, розташованих на ділянках відповідальності прикордонних підрозділів, у заходах з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного (природного) характеру в межах компетенції Державної прикордонної служби України;

виконання завдань оперативно-розшукової діяльності щодо пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави;

здійснення оперативно-розшукової діяльності та військової розвідки;

- пошук та затримання ворожої агентури;
- ліквідація диверсійно-розвідувальних груп та банд противника;
- відбиття озброєного вторгнення військових груп та підрозділів;
- ведення бойових дій з передовими та розвідувальними підрозділами регулярних військ противника;

участь в проведенні фільтраційних та режимних заходах;

охорона тилів діючих підрозділів частин та з'єднань ЗСУ (НГУ та інших підрозділів) шляхом проведення оперативних, військових та режимних заходів в прикордонних районах нашої території;

здійснення в установленому порядку пропускних операцій осіб, транспортних засобів та вантажів на КПВВ та блокпостах.

Таким чином доцільним є застосуванням даних підрозділів у мирний час, у випадку різких змін обстановки, загострення військово-політичної обстановки та у випадку введення воєнного стану. Це в свою чергу обумовлює необхідність визначення основних форм оперативно-бойової діяльності прикордонних підрозділів швидкого реагування.

Основними формами оперативно-бойової діяльності прикордонних підрозділів швидкого реагування будуть: прикордонна служба; оперативно-розшукова діяльність; спеціальні заходи; участь у спеціальній (прикордонній) операції; бій [4].

Прикордонна служба - форма оперативно-бойової діяльності, яка полягає у погоджених контрольних та режимних діях, що проводяться за єдиним задумом з метою недопущення порушень законодавства з прикордонних питань. Основу прикордонної служби становлять патрульні, контрольні (здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення, в тому числі у контрольних пунктах в'їзду-виїзду та блокпостах), та режимні дії прикордонних підрозділів.

Оперативно-розшукова діяльність - форма оперативно-бойової діяльності, яка полягає у здійсненні гласних та негласних, розшукових

заходів із застосуванням оперативних й оперативно-технічних засобів в інтересах охорони державного кордону.

Спеціальні заходи - форма оперативно-бойової діяльності, яка полягає у здійсненні комплексу спеціальних дій, спрямованих на боротьбу з тероризмом, організованою злочинністю, пошуку правопорушників, локалізації кризових ситуацій, забезпечення внутрішньої та власної безпеки, виконання інших спеціальних завдань, а також координації діяльності державних органів в інтересах охорони державного кордону.

Спеціальна операція - форма оперативно-бойової діяльності, яка полягає в проведенні узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем і часом контрольних, режимних та оперативних і спеціальних заходів, у яких можуть брати участь органи (підрозділи) Державної прикордонної служби України в умовах особливого періоду.

Бій - форма оперативно-бойової діяльності, яка полягає у погоджених за метою, місцем та часом військових діях з метою знищення (розгрому) противника і виконання інших тактичних завдань у визначеному районі протягом стислого часу.

Основним способом оперативно-бойової діяльності прикордонних підрозділів швидкого реагування буде одночасне застосування комплексу сил і засобів цих підрозділів та послідовне їх нарощування на загрозливих напрямках у разі отримання випереджувальної та достовірної інформації з метою вчасного викриття та рішучого припинення порушень законодавства з прикордонних питань.

Висновки і напрямки подальших досліджень. Таким чином можливість наявності різких змін в обстановці при загостренні військово-політичної ситуації на державному кордоні та необхідності виконання завдань, що покладені на прикордонні підрозділи швидкого реагування, для реалізації функцій правоохоронного, спеціального, оборонного характеру, доцільними будуть наступні форми оперативно-бойової діяльності, а саме: прикордонна служба; оперативно-розшукова діяльність; спеціальні заходи; участь у спеціальній (прикордонній) операції; бій.

Матеріали викладені у статті можуть бути використанні в навчанні слухачів НАДПСУ.

Напрямами подальшої роботи можуть бути розробки рекомендацій органу управління по використанню прикордонних підрозділів швидкого реагування.

Список використаної літератури:

1. Матеріали Колегії АДПСУ від 21.01.15 (п. 1 «Підсумки оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України у 2014 році та завдання на 2015 рік»): Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 25.01.2015 № 10. – К.: АДПСУ, 2015.

2. Наставление по охране государственной границы и действиям пограничных войск в особый период: учебник. – М.: Граница, 1971. – 350 с.

3. Наставление по действиям пограничных войск в период резкого обострения военно-политической обстановки и в военное время: учебник. – М.: Граница, 1978. – 280 с.

4. Розробка рекомендацій щодо використання оперативно-бойової прикордонної комендатури: звіт про НДР [шифр 215-0006 I]. – Хмельницький: Нац. академія ДПСУ, 2015. – 192 с.

5. Военная доктрина Украины: Указ президента Украины від 24.09.2015 № 555/2015: РНБО. – 2015. – К. – С. 28.

6. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV за станом на 26 березня 2007 р. / Верховна Рада України. – К.: Парлам. вид-во, 2007. – 208 с.

7. Інструкція з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України: наказ Адміністрації ДПСУ від 29.12.2009 № 1040. – К.: АДПСУ, 2009. – 175с.

Рецензент – кандидат військових наук Курашкевич А.П.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2015

Лемешко В. В. «Обоснование целесообразных форм оперативно-боевой деятельности по выполнению задач пограничными подразделениями быстрого реагирования».

Учитывая актуальную проблематику, которая существует сегодня на государственной границе, а именно наличие резких изменений в обстановке при выполнении задач по охране и обороне государственной границы, в статье предложены формы оперативно-боевой деятельности, а именно: пограничная служба; оперативно-розыскная деятельность; специальные мероприятия; участие в специальной (пограничной) операции; бой.

Ключевые слова: оперативно-боевая деятельность, пограничные подразделения быстрого реагирования, охрана и оборона государственной границы.

Lemeshko V. V. «Reasoning of appropriate forms of operational and combat activities to implement the objectives of the rapid reaction border units.»

The creation of rapid reaction border guard units (new, modern format today: the border commands of rapid reaction, operational and border military commands) was induced by situation that has arisen and now exists in the eastern part of Ukraine. Also the existing conflict may be situated in the range as from full-scale combat actions, and to its complete disappearance. That is why it is important to consider the use of the above units in other parts of the border (the Transnistrian segment, combating of illegal activities on the western border, combating of illegal extraction of amber and other tasks assigned to the State Border Guard Service of Ukraine).

Based on this article we need to justify appropriate forms of operational and combat activities on implementation of the objectives of the rapid reaction border units.

The advisable forms of operational and combat activities will be: border guard service; operational and search activities; special measures; participation in special (border) operations; combat according to the possibility of a sudden change in the situation on exacerbation of the military and political situation on the state border and the need to fulfill the tasks assigned to border units of rapid response, to implement the functions of law enforcement, special, defensive nature.

The main way of operational and combat activities of border units of rapid response is the simultaneous use of complex capabilities of these units and their capacity to consistently threatened areas in case of a proactively and reliable information in order to detect in time and suppress of violations of legislation on border issues.

The information basis for the justification of appropriate forms of operational and combat activities in performing of the tasks assigned to border units of rapid reaction (realization of functions of law enforcement, special and defensive nature) is the existing theoretical achievements, results of departmental analgesic activity and experience in performing of the tasks by units of the State Border Guard Service of Ukraine at the eastern part of the state border. However, issues related to forms of operational performance (operational and military) activities of border units in conditions of the tasks performing related with the situation that characterizes the aggravation of the military and political situation on the state border were not examined, and the existing made for conditions of security and protection of the state border in the USSR. That is why we have characterized the main forms of operational and combat activities to implement the objectives of the rapid reaction border units.

Keywords: operational and combat activities, border units of rapid response, security and defense of the state border.